

УДК 004.85:378.016

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Кукевич О. М., Клехо О. В.

Луцький педагогічний коледж, м. Луцьк

e-mail: klov102@ukr.net

Учитель – це професія, яка поєднує у собі дуже багато позитивних якостей, які допомагають бути професійним в освітній галузі, навчаючи учнів та прищеплюючи їм любов до навчання, пояснюючи значимість знань для подальшого існування у соціумі. Але всі ці якості неможливо передати та показати учням, якщо вчитель буде не компетентний у своїй педагогічній практиці. Вважають, що саме у наші дні, однією із найголовніших компетентностей, якою повинен володіти педагог, є соціокультурна компетентність, бо саме вона надає змогу повною мірою налагодити контакт із учнями та сформувати суб'єкт-суб'єктний тип відносин між тим, хто надає знання і тим, хто їх сприймає. Тобто вчитель – це особа, що володіє певними знаннями, навичками та вміннями, вміло та артистично передає їх своїм учням, при цьому створюючи можливості бути самостійними у сприйнятті матеріалу. Цю думку яскраво ілюструють слова Конфуція: «Завдання вчителя – відкривати нову перспективу мислення учня»[2].

Саме зараз, коли для багатьох учнів занурення у віртуальний комп'ютерний світ створює ілюзію залучення до культури, а фрагментарне безсистемне знання, з яким учень зустрічається в Інтернеті, породжує відчуття культурної обізнаності, найголовнішим завданням учителя, викладача та загалом усіх педагогів, є змога прищепити повагу та любов до науки та навчання загалом. Лише обізнана людина може комфортно почувати себе у сучасному світі. Освіта дає змогу стати успішним, мати улюблену професію, гарну роботу та вести повноцінне життя, звісно ж за умов правильного вибору цієї ж самої професії та стабільного економічно-політичного стану в країні [2].

Щоб отримати високоякісну освіту, потрібні висококваліфіковані кадри, які зможуть перетворити людину із індивіда в особистість. Саме тому, сучасний учитель повинен мати високий рівень сформованої соціокультурної компетентності. Отже, постановкою проблематики цієї статті є специфіка формування соціокультурної компетентності на особистому прикладі майбутнього вчителя.

Аналіз досліджень і публікацій із зазначеної проблеми свідчить про те, що соціокультурна компетентність – поняття не нове. Здебільшого вчені досліджували явище соціокультурної компетентності, як обов'язкової складової процесу навчання іноземної мови (Закір'янова І.А., Власенко Л.В., Воробйова І.А., Коломінова О.О.), або простежували процес формування професійних компетентностей (Шехавцова С.О., Фуклева Г.О., Лебеденко Ю.М., Закір'янова І.А), окрім того формування соціокультурної компетентності у молодших школярів до цього часу не отримало достатньої

уваги в навчально-виховній діяльності початкової школи, де насамперед закладаються основи життєвої компетентності особистості.

Між тим, Жорнова О.І. виділяє соціокультурну компетентність і визначає її як здатність особистості забезпечувати самозміну засобами звичної активності, що проявляється як ефективний вплив на життєдіяльність інших громад, переосмислення, усвідомлення існування інших культурних значень раніше привласненого сенсу життєдіяльності [6,с.93]. Закір'янова І.А. у свою чергу інтерпретує соціокультурну компетентність як інтегральну якість особистості, що дозволяє людині на основі відрефлексованої наявної системи знань визначити свої уподобання, на основі з яких можливо конструювати свою поведінку й відносини з партнерами по взаємодії, впливати на проблемні ситуації в системах відносин «Людина – людина», самореалізовуватись в конкретних культурно історичних умовах власної життєдіяльності [5]. Як ми можемо помітити з даних визначень, явище соціокультурної компетентності нерозривно пов'язане з формуванням особистості в сучасному суспільстві, де людина має можливість не тільки усвідомлювати себе у суспільстві, але й суспільство у собі, яке вона може прийняти або змінити. З указанного можна зробити висновок, що процес формування соціокультурної компетентності безпосередньо впливає на соціалізацію особистості, і на її подальший розвиток в сучасному суспільстві.

Так як соціокультурна компетентність інтерпретується як процес життєдіяльності особистості, вона більш ніж підходить під структуру поняття життєва компетентність. Актуалізована сучасними соціокультурними трансформаціями життєва компетентність особистості визначається і аналізується М.Д.Степаненко як реальна здатність адекватно і відповідально реагувати на стрімкі соціальні зміни, застосовувати набуті знання, навички та вміння адекватно різним життєвим ситуаціям, як існуючим, так і очікуваним [4].

Формула соціокультурної компетентності може мати такий вигляд:

Соціокультурна компетентність = мобільність знань + критичність мислення + гнучкість методу. Соціокультурна компетентність – це інтегративна характеристика майбутнього вчителя, що визначає його здатність до самостійного й критичного мислення, уміння оцінювати ситуативні особливості навчального процесу й знаходити відповідні рішення в цих ситуаціях, здатність до рефлексії та уміння прогнозувати характер та хід змін навчального процесу.

Соціокультурна компетентність є однією з найголовніших компетентностей у професійному становленні, тобто у вихованні першокласного фахівця, майстра своєї справи. Бо саме ця компетентність, на нашу думку, дає змогу молодому спеціалісту знаходити шляхи вирішення найрізноманітніших питань, що можуть виникнути в процесі його професійно-практичної діяльності.

Важливим аспектом у процесі професійної підготовки майбутніх учителів є розвиток у них чинників, що, на нашу думку, сприяють кращому формуванню соціокультурної компетентності. Зокрема, це:

1. чинник особистісного досвіду;
2. чинник наочності у вивченні нових знань;
3. чинник самоініціативності та самореалізації нових знань;
4. чинник порівняння;
5. чинник систематизації нових знань.

Студенти нашого навчального закладу з метою засвоєння теоретичних питань фахових методик та формування початкових професійних навиків проходять педагогічну практику у базових школах області. В процесі підготовки даного дослідження ми провели опитування серед студентів. На запропоноване питання: «Як пробна практика впливає на Ваше соціокультурне зростання?» отримали такі результати (Див. рис 1.).

Рис. 1. Результати опитування

Висновки. Аналізуючи отримані результати, ми зробили для себе певні висновки. Зокрема, для того, щоб підвищити рівень своєї соціокультурної компетентності ми будемо читати більше книг, аналізувати передовий досвід видатних педагогів, старатись менше вживати русизмів та діалектизмів, відвідувати різні педагогічні гуртки.

Соціокультурна компетентність – це інтегративна характеристика майбутнього вчителя, що визначає його здатність до самостійного й критичного мислення, уміння оцінювати ситуативні особливості навчального процесу й знаходити відповідні рішення в цих ситуаціях, здатність до рефлексії та уміння прогнозувати характер та хід навчального процесу.

Література

1. Формування соціокультурної компетентності у навчанні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ibib.ltd.ua>.
2. Соціокультурна компетентність як елемент міжкультурної комунікації. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.polit-sovet.com>.

3. Сорокин П.А. Человек. Цивилизация, Общество / общ. ред., сост. и предисл. А.Ю. Согомонов: пер. с англ. П.А. Сорокин. – М. : Политиздат, 1992.
4. Жорнова О.І. Соціокультурна компетентність студентів в контексті оминання «слабких ланок» сучасного освітнього процесу. //Вища освіта України. - Додаток 3 (Т.3) 2006. - Тематичний випуск „Вища освіта у контексті інтеграції до європейського простору». – С. 93 – 100.
5. Життєва компетентність особистості: Науково - методичний посібник / За ред. Л.В. Сохань, І.Г. Єрмакова, Г.М. Несен - К.: Богдана, 2003. – 520 с.
6. Закір'янова І.А. Формування соціокультурної компетентності у майбутніх вчителів іноземної мови в процесі професійної підготовки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти / І.А. Закір'янова. – К., 2006. – 22 с.

Анотація. У статті розглянуто питання формування соціокультурної компетентності у студентів під час педагогічної практики; перераховано чинники, які є важливим аспектом у процесі професійної підготовки майбутніх учителів.

Ключові слова: соціокультурна компетентність, учитель, навчання, знання, професійна підготовка.

Аннотация. В статье рассмотрены вопросы формирования социокультурной компетентности у студентов во время педагогической практики; перечислено факторы, которые являются важным аспектом в процессе профессиональной подготовки будущих учителей.

Ключевые слова: социокультурная компетентность, учитель, обучение, знания, высококачественное образование.

Summary. The article deals with the formation of socio-cultural competence in students during teaching practice; listed factors is an important aspect in the training of future teachers.

Keywords: socio-cultural competence, teacher, training, knowledge, quality education.